

Herman Gordijn, Mooi

Herman Gordijn Binnenstebuiten

Museum de Fundatie presenteert vanaf zaterdag 12 september 2009 in het Paleis a/d Blijmarkt in Zwolle de tentoonstelling **Herman Gordijn – Binnenstebuiten**. Centraal in de tentoonstelling staan Gordijns nieuwste schilderijen en een serie van tien nieuwe etsen, waarbij Gerrit Komrij tien gedichten schreef.

Mannen

Herman Gordijn (Den Haag, 1932) is bij het grote publiek bekend vanwege zijn schilderijen van vrouwen, waarbij hij een voorkeur aan de dag legt voor markante modellen, die meestal

Herman Gordijn, Pompom

niet beantwoorden aan het gangbare schoonheidsideaal. In de tentoonstelling *Herman Gordijn – Binnenstebuiten* zijn nu eens hoofdzakelijk schilderijen van mannen te zien. Behalve officiële portretten, zoals die van Ivo Samkalden, oud-burgemeester van Amsterdam, en John Simons, voormalig bestuursvoorzitter van het Bouwfonds, hangt op de tentoonstelling in Zwolle een ruime selectie vrije werken met mannen in de hoofdrol, daterend van de jaren zestig tot nu. Speciaal voor deze tentoonstelling maakte Gordijn drie nieuwe olieverfschilderijen: *De drie gratiën*, *Mooi* en *Vlees*. Het eerste baseerde hij op het beroemde schilderij met dezelfde titel van Peter Paul Rubens, de grote Vlaamse meester uit de zeventiende eeuw. Maar in plaats van drie weelderig gevormde vrouwen, zien we bij Gordijn drie weelderige gevormde mannen. Ook in *Mooi* en *Vlees* is het de naakte man die alle aandacht voor zich opeist, zij het op twee totaal verschillende manieren. Net als zijn vrouwen kunnen Gordijns mannen geen klassieke schoonheden worden genoemd. Sommigen zullen volgens de heersende normen misschien zelfs uitgesproken lelijk worden gevonden. Maar Herman Gordijn is niet geïnteresseerd in idealen of clichés, hij zoekt in tegendeel juist naar karakteristieken, naar kenmerken die onderscheidend zijn en een bepaalde persoon of figuur zijn eigen specifieke expressie geven. Daarbij spelen in grote

mate ook de abstracte vormen van een lichaam mee. De bolling van een buik, de curve van een stand en de beweging van een arm of been in de ruimte – het zijn bij uitstek de middelen voor een schilder om zijn visie op de mens vorm te geven. “De taal van de gezichten, de handen en lichamen kun je zonder woorden verstaan,” zegt Gordijn. “Die taal is mijn medium als figuratief schilder.” Gordijns werk is de weerslag van zijn voortdurende zoektocht naar de menselijke conditie in het huidige tijdsgewricht.

Gerrit Komrij

De titel van de tentoonstelling, *Binnenstebuiten*, is ontleend aan een reeks van tien gedichten die Gerrit Komrij schreef bij tien nieuwe etsen van Gordijn, met als centraal motief het mannelijk naakt. De gedichten en etsen worden samen geëxposeerd. Het begin van de reeks gaat terug tot zondag 10 juni 2007. Op die dag kwam Gerrit Komrij naar Nederland om een oud plan nieuw leven in te blazen: het maken van een livre d'artiste, een kunstenaarsboek met gedichten en etsen. Gordijn had toen nog maar een vage notie van wat hij wilde gaan maken. Dat mannenlijven een spannend beeld kunnen opleveren, dat wist hij wel. In die dagen had hij op het bureaublad van zijn computer een schilderij van de Italiaanse renaissanceschilder Rosso Fiorentino staan: *Mozes verdedigt de dochters van*

Beste lezer,

Met trots presenteert Museum de Fundatie in het Paleis a/d Blijmarkt vanaf 12 september ‘Herman Gordijn - Binnenstebuiten’. Recent werk van Gordijn met daarbij een prominente plaats voor een buitengewone samenwerking tussen de beeldend kunstenaar Herman Gordijn en de dichter Gerrit Komrij, lees alles hierover in dit bulletin. In 2009 is het 70 jaar geleden dat de Tweede Wereldoorlog uitbrak, ook vond 20 jaar geleden de ‘Wende’ plaats. Genoeg reden voor Museum de Fundatie om met een drietal presentaties bijzondere aandacht te besteden aan onze oosterburen. Vanaf 20 september in het Paleis a/d Blijmarkt: ‘John Heartfield (1891– 1968), fotografie als wapen’, groot overzicht van deze Berlijnse dadaïst, fotomonteur, politiek kunstenaar en antifascist, gerealiseerd in nauwe samenwerking met de Akademie der Künste Berlin. Ook in het Paleis de uit Dresden afkomstige grafisch ontwerper Jürgen Haufe (1949 – 1999) met een keuze van zijn affiches uit de DDR en de ‘na-Wende’ tijd. Tenslotte de aan de ‘Wende’ gewijde foto-installatie van Peter Zimmermann, ‘Für eine reformierte DDR! 4 november 1989’. In Kasteel het Nijenhuis toont Museum de Fundatie vanaf 12 september werken van onder andere Courbet, Daubigny, Mauve, Mesdag en Weissenbruch in de tentoonstelling Franse landschapschilders en meesters van de Haagse School, Realisten en pre-impressionisten uit Frankrijk en Nederland circa 1825-1875. Beste lezer, u vindt in dit bulletin nadere informatie over al deze tentoonstellingen. Wij hopen u dit najaar bij ons te mogen verwelkomen!

Ralph Keuning
directeur

Herman Gordijn, Kermis

Jethro. “Een heerlijk schilderij,” vond Gordijn. “Ik was zwaar geïmponeerd, kon er maar geen genoeg van krijgen naar die warreling van mannenlijven te kijken.” Gordijn besloot vervolgens om de ladekasten op zijn atelier door te gaan en al zijn oude tekeningen van naaktmodellen te bekijken, om zodoende zijn nieuwe werk uit het oude te laten ontstaan. Uit de honderden tekeningen zocht hij er een stuk of vijftig uit die hem troffen. “Als ze lekker op het vlak stonden, een expressieve houding hadden of een mooie arabesque vormden, dan legde ik ze apart.” De tekeningen vormden vervolgens de basis voor de etsen. >>>

Herman Gordijn, Portret van Ivo Samkalden

>>> Eigenlijk is het vreemd dat het zo lang heeft geduurd voordat Gordijn en Komrij aan een groot gezamenlijk project gingen werken. Want beide heren zijn niet alleen gelijkgestemd en bevriend, maar ook van jongs af aan gefascineerd door elkaars ambacht. De discipline van de één vormt de inspiratiebron voor de ander. Gordijn en Komrij herkennen veel in elkaar. Zij voelen zich buitenstaanders in de kunstwereld, waarvan zij beiden tegen wil en dank deel uitmaken. Niet zelden voelen zij zich onbegrepen. Zij werken beiden in een

historische traditie, hun werk wemelt van de verwijzingen en allusies, maar zij verafschuwen het om vastgepind te worden, ingedeeld bij een stroming of groep. Zowel bij Komrij als bij Gordijn gaat het uiteindelijk om de vonk die de spanning tussen het klassieke en moderne, het vertrouwde en het verrassende opwekt. In *Het dwaalspoor van de literatuur*, een essay dat Komrij in 1988 schreef als voorwoord van een catalogus van het werk van Gordijn, staat te lezen: "Het is bij hem steeds een synthese van het schijnbaar onmogelijke. Het bizarre in klassieke vorm. Het verval dat, uitsluitend door kleur en lijn en compositie, vitaliteit uitstraalt. Het bijzondere dat universeel wordt. Elk schilderij is een complete schepping waarin alles op zijn plaats staat. Er is naar het absolute gestreefd, en interpreteren is maar het najagen van het tijdelijke. Het is het onontrefbare willen ontrafelen, in plaats van verbaasd te staan over de gaafheid van het totaal."

Kijkje in de keuken

Door middel van de vele voorstudies die Gordijn voor zijn serie etsen maakte, krijgt het publiek als het ware een kijkje in de keuken van de schilder, dat overigens veel verder reikt dan

alleen de serie etsen en bijbehorende gedichten. Voor deze expositie keerde Herman Gordijn in zekere zin ook zijn atelier 'binnenstebuiten'. Tientallen schetsen, modeltekeningen, voorstudies, collages, fotokopieën en computerprints laten het creatieve proces zien dat tot de uiteindelijke kunstwerken heeft geleid. Er bestaat in het oeuvre van Gordijn geen enkel werk dat niet eerst op allerlei manieren is uitgetest en veranderd. Ze logenstraffen het wereldwijde idee van de goddelijk geïnspireerde kunstenaar, die slechts hoeft te wachten op die ene ingeving 'van boven'. Kunst maken blijkt in de dagelijkse praktijk namelijk vooral hard werken te zijn, maar ook experimenteren, zoeken, worstelen, weggooien en het koesteren van een toevallige vondst. Gordijn weet vaak zelf niet hoe een tekening, een ets of een schilderij zich zal ontwikkelen. Hij heeft wel een idee, een indruk of een gevoel, of soms een kleur in zijn hoofd, maar meer ook niet. "Ik weet van tevoren niet wat ik wil zeggen", aldus Gordijn. "Het moet van heel diep worden opgegraven." Maar als hij eenmaal weet waar het naartoe gaat, laat hij zich door niets meer afleiden: "Er is maar één weg. Er zijn vele dwaalwegen. Ik moet op mijn hoede

zijn voor oneerlijkheid, voor vals sentiment. Het gaat om de intensiteit van de emotie die ik wil overbrengen, niet om de emotie zelf. Ik wil de beschouwer wel dwingen om te kijken, maar ik wil hem niet dwingen wat hij moet zien. Hij moet door het schilderij in zichzelf kijken. Het gaat om wat niet te benoemen is en dat moet met schilderkunstige middelen gevangen worden. Dat kan niet met begrippen of woorden worden vastgepind. Zodra je het een naam kunt geven, is de vogel gevlogen."

PUBLICATIES

Binnenstebuiten biedt de museumbezoeker een unieke mogelijkheid om dieper door te dringen in de fascinerende wereld van een van de belangrijkste Nederlandse figuratieve schilders van dit moment. Ter gelegenheid van de tentoonstelling verschijnt bij uitgeverij Thieme Art een rijk geïllustreerde publicatie met teksten van Onno Blom en Feico Hoekstra. Van de gedichten en etsen is een livre d'artiste in gelimiteerde oplage gemaakt.

John Heartfield Fotografie als wapen

Zeventig jaar na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog en vierendertig jaar na de laatste grote tentoonstelling van zijn werk in Nederland (Van Abbemuseum, Eindhoven) toont Museum de Fundatie in Zwolle een omvangrijke selectie uit het fascinerende oeuvre van John Heartfield. De nadruk in de tentoonstelling ligt als vanzelfsprekend op de fotomontages die Heartfield maakte voor de AIZ, maar er zijn daarnaast ook werken te zien uit zijn dada-periode, alsmede boekontwerpen voor Malik Verlag en – hier voor het eerst getoond! – een reeks fotomontages uit zijn periode als balling in Londen.

John Heartfield (1891-1968) – Fotografie als wapen is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de Akademie der Künste in Berlijn, waar de nalatenschap van John Heartfield wordt bewaard. De tentoonstelling laat zien hoe de beeldende kunst aan de ene kant kan functioneren als ceremoniemeester van de macht en aan de andere kant een wapen kan zijn in de strijd tegen onrecht. Kunst manifesteert zich immers zowel aan de zijde van de machthebbers als aan de zijde van diegenen die daartoe aspiraties voelen. Als kunst de veilige haven van l'art pour l'art verlaat, begeeft zij zich op het scherp van de maatschappelijke snede. De strijd die Heartfield in de jaren dertig heeft gevoerd tegen het opkomend nationaal-socialisme en vóór het communisme is een verhaal van grote persoonlijke moed en een buitengewoon talent om datgene te verbeelden wat het voorstellingsvermogen van zijn tijdgenoten ver te boven ging. John Heartfield was een groot vernieuwer van de kunst, wiens beeldtaal veel navolging heeft gevonden,

waarbij de fotomonteur de communist verre overschaduwde.

Heartfield en Grosz

De in 1891 te Berlijn geboren Helmut Herzfeld, veranderde in 1916 zijn naam in John Heartfield. Dit mag gezien worden als een provocerende daad in Duitsland tijdens de Eerste Wereldoorlog, waar anti-Engelse sentimenten hoogtij vierden en burgers op straat elkaar begroetten met de zinsnede: "Und Gott strafe England." Heartfield maakte tot die tijd deel uit van een groep expressionistische kunstenaars en schrijvers, die zich uit afschuw voor de oorlog min of meer had teruggetrokken uit de samenleving. Door zijn kennismaking met George Grosz weekte Heartfield zich los uit dit milieu, om te beginnen aan een leven als politiek kunstenaar. Grosz was van mening dat de mensen het helemaal niet erg vonden dat er oorlog was, zolang ze er geen directe last van ondervonden. Om die reden was doelgericht ingrijpen nodig om de oorlog te beëindigen. Gestimuleerd door Grosz zouden John Heartfield en enkele andere Berlijnse expressionisten een hele nieuwe artistieke weg inslaan. Zij zagen in dat de oorlog niet stopt bij de kunst en dat de kunst, wil zij enig nut hebben, zich bezig moet houden met de reële wereld. "Das getute um das eigene Ich", zoals Grosz het uitdrukte, was volkomen onbelangrijk geworden.

Dada

Grosz' cynische realiteitszin en zijn haatgevoelens tegenover het burgerdom bepaalden in deze periode ook Heartfields ideologische ontwikkeling. Zij culmineerden in 1918 in de deelname van Heartfield en Grosz aan >>>

>>> de Berlijnse tak van de dada-beweging. Het dadaïsme plaatste zich met zijn nihilisme bewust buiten de gangbare kunst en de zowel moreel als feitelijk failliete maatschappij. Als vormgever van dada-periodieken zou Heartfield een belangrijke rol gaan spelen in de dada-beweging. Berlijn was in die tijd het toneel van veel revolutionaire onrust, waaraan de dadaïsten vaak met enthousiasme deelnamen. Toen eind 1918 de Kommunistische Partei Deutschland werd opgericht, behoorden Heartfield en Grosz tot de eersten die zich aanmelden. De Spartacusopstand in januari 1919 en de daaropvolgende bloedige heksenjacht op communisten deed de meerderheid van de Berlijnse dadaïsten in het communistische kamp belandden. Ruim twee jaar later hief de Berlijnse dada-beweging zichzelf op met een afsluitende tentoonstelling, die de 'Erste Internationale Dada-Messe' werd gedoopt. Hier manifesteerde zich onomwonden het communistische standpunt van veel van de deelnemende kunstenaars. Dwars door de drie tentoonstellingsruimtes hing een spandoek met de tekst 'Dada kämpft auf der Seite des internationale Proletariats'. Op een tekstbord werd bovendien verklaard 'Dada ist Politisch'. Grosz en Heartfield poseerden gezamenlijk met een bord waarop de tekst 'Die Kunst ist Tot / Es lebe die neue Maschinenkunst Tatlins' vooruitwees naar een nieuwe artistieke toekomst: een ommezwaai van dadaïstisch nihilisme naar communistische inhoud in dienst van de arbeidersbeweging.

De AIZ

De samenwerking tussen John Heartfield en Grosz had al in 1916 geleid tot de door hen geclaimde uitvinding van de fotomontage. Deze techniek werd door Heartfield in de jaren twintig verder ontwikkeld tot een uiterst effectief propagandistisch strijdmiddel. Door het combineren van bestaande foto's in één beeld, slaagde Heartfield erin op een overtuigende wijze zijn visie op onderlig-

gende waarheid van het dagelijkse (politieke) leven te tonen. Tussen 1930 en 1938 bereikte het werk van Heartfield het grote publiek. Hij maakte in die periode de omslagontwerpen voor de Arbeiter Illustrierte Zeitung (AIZ), een communistisch weekblad dat het informatiemonopolie van de burgerlijke pers en de nationaal-socialisten van Adolf Hitler betwistte. Heartfield zag het als zijn taak om, dwars tegen de officiële propaganda in, de werkelijke politieke situatie zichtbaar te maken. Hij deed dit door uit te gaan van de boodschap van de tegenstander. Zo gebruikte Heartfield voor een omslag uit 1932 Adolf Hitlers uitspraak "Milionen stehen hinter mir" om diens dubbele agenda duidelijk te maken. Achter een fotoportret van Hitler monteerde hij een meer dan levensgrote figuur die de dictator een stapel bankbiljetten in de uitgestrekte hand drukt. *Der Sinn des Hitlergrusses* is de veelzeggende titel van het kunstwerk. Deze en andere fotomontages bezorgden John Heartfield grote populariteit bij de arbeidersklasse en een internationale reputatie als politiek kunstenaar. Heartfield

wilde met zijn kunst de kloof tussen arbeider en kunstenaar overbruggen. Met zijn fotomontages stelde Heartfield zich volledig in dienst van het proletariaat en de klassenstrijd en hij wist daarmee een oeuvre te ontwikkelen van zeer hoge artistieke en communicatieve kwaliteit. Ook nadat hij in 1939 naar Londen was gevlucht, zette hij via de kunst zijn strijd tegen de nazi's voort.

Heartfield en de DDR

Toen Heartfield zich in 1950 vestigde in de DDR lag het voor de hand dat zijn fotomontage-techniek, die vóór de Tweede Wereldoorlog zo'n grote rol speelde in de strijd tegen het nationaal-socialisme, een prominente plaats zou krijgen in het naoorlogse culturele leven van het communistische Duitsland. Dit bleek echter al gauw een illusie te zijn. Onder invloed van de ideeën van de Hongaarse cultuurfilosoof Georg Lukács werd de vrijheid van kunst drastisch aan banden gelegd. Het werd Heartfield zelfs onmogelijk gemaakt om zijn fotomontages te publiceren. Ze golden ineens als elitair en decadent. Heartfields medestanders, onder wie de altijd trouwe Bertolt Brecht, wezen er tevergeefs op dat de fotomontage er juist voor had gezorgd dat de kloof tussen kunst en volk was gedicht. Maar de almachtige Sozialistische Einheitspartei Deutschland besloot eenvoudigweg dat de ontwikkeling van een proletarische cultuur geen breuk met de traditie mocht veroorzaken. Pas eind jaren vijftig, nadat de dood van Stalin voor een versoepeling van de cultuurpolitiek had gezorgd, werd Heartfield langzaam maar zeker gerehabiliteerd, maar toen bleek dat hij niet in staat was een nieuw oeuvre aan fotomontages te creëren. De politieke situatie van vóór de Tweede Wereldoorlog was een heel andere dan die van na de oorlog. Voor Heartfield was de kapitalistische samenleving in feite een veel beter strijdperk dan de in meerdere opzichten beperkte communistische maatschappij. Hij had voor zijn werk niet alleen een tegenstander nodig, maar ook de vrijheid om die tegenstander op zijn eigen manier en met zijn eigen middelen te bestrijden. Dit kader ontbrak in de DDR. Tot aan zijn dood op 26 april 1968 hield Heartfield zich vooral bezig met de organisatie van tentoonstellingen van zijn werk, die inmiddels door heel Europa werden gehouden.

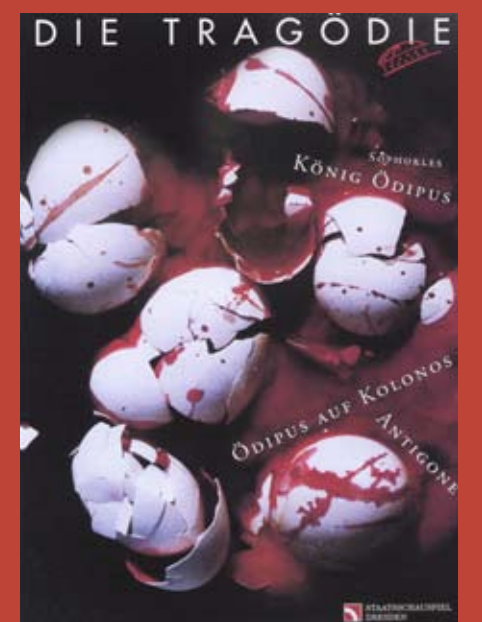
Ralph Keuning
directeur Museum de Fundatie

John Heartfield – Fotografie als wapen
20 september t/m 3 januari 2010
Paleis a/d Blijmarkt, Zwolle

JÜRGEN HAUFE

De in Saksen geboren grafisch ontwerper Jürgen Haufe (1949-1999) was een belangrijk artistiek vernieuwer. Vanaf midden jaren 80 van de vorige eeuw introduceerde hij collage technieken en foto-overschilderingen in zijn affiches, die hij maakte in opdracht van een reeks culturele instellingen in de toenmalige DDR. Hij profiteerde van de relatieve vrijheid die in die tijd ontstond. Perestrojka en de elektronische media openden het venster op de wereld en versterkten de relatieve artistieke ontspanning die in de DDR in de loop van de jaren zeventig in zette. Na de "Wende" werd Haufe ook in het westen van Duitsland een veelgevraagd ontwerper en vonden er een reeks tentoonstellingen van zijn werk plaats. Opvallend in het oeuvre van Haufe is zijn associatie met muziek en vooral Jazz. Museum de Fundatie toont een keuze van enkele tientallen van zijn affiches.
20 september t/m 3 januari 2010

FÜR EINE REFORMIERTE DDR ! 4 november 1989

In Berlijn vindt de grootste demonstratie uit de DDR-geschiedenis plaats. Er gaan ongeveer een miljoen mensen de straat op. De DDR-burger Peter Zimmermann, toen en nu als conservator verbonden aan de Akademie der Künste Berlijn maakte foto's die dit najaar in de hal van Museum de Fundatie worden getoond. Zimmermann gaf zijn installatie de naam: "Für eine Reformierte DDR". De geest van optimisme die onder de demonstranten leefde deed velen hopen op een verandering van diezelfde DDR, de slogan die zij destijds in de demonstratie uitten en bij zich droegen, "Wir sind das Volk", veranderde pas later in de leus "Wir sind ein Volk". Vijf dagen na deze demonstratie, op 9 november 1989, viel de muur.

Franse landschapschilders en meesters van de Haagse School

Realisten en pre-impres- sionisten uit Frankrijk en Nederland circa 1825-1875

Toen Dirk Hannema, stichter van Museum de Fundatie, op – naar eigen zeggen – 14-jarige leeftijd in een rommelzaakje een heuse Jongkind vond, was hij bijzonder opgetogen. Dit kleine schilderijtje, een riviergezicht, was zijn allereerste aankoop. In de loop der tijd voegde hij kunst van aan Jongkind verwante schilders toe aan zijn verzameling, zoals werk van Jozef Israëls en Johannes Bosboom, een schilderij en tekeningen van Paul Gabriël, een paneeltje van Johan Weissenbruch en een tekening van Willem Roelofs. Ook verwierf Hannema werk van hun Franse tijdgenoten: een doek van Georges Michel, een kleine Corot en twee landschappen van Charles Daubigny. Maar deze werken van kunstenaars van en rond de Haagse School en de meesters uit Frankrijk waren solitaire binnen een uiteenlopende verzameling, want op kunstgebied bleek Hannema een avonturier, een gevoelsmatig collectionneur die kocht wat hem intrigeerde en zich geen begrenzungen oplegde. Museum de Fundatie is dan ook verheugd om in het najaar van 2009 een unieke collectie werken van Franse en Nederlandse landschapschilders uit het tweede en derde kwart van de negentiende eeuw voor de tentoonstelling **Franse landschapschilders en meesters van de Haagse School in bruikleen te mogen ontvangen.**

Het is voor het eerst dat deze uitzonderlijke privé-verzameling in zijn totaliteit aan het publiek wordt getoond. Kasteel het Nijenhuis vormt het decor voor een kleine zestig werken van realisten en pre-impresionisten uit Frankrijk en Nederland. De wanden van de kasteelzalen hangen vol met schilderijen, aquarellen en grafiek van grootse namen uit de Franse en Nederlandse kunstgeschiedenis tussen circa 1825 en 1875, maar ook met tijdgenoten die juist meer bekendheid verdienen. Centraal staat de ontwikkeling van het landschap, waarbij de overgang van het neoclassicistische, gecomponeerde landschap via romantische tendensen naar een meer

Boven: Camille Corot, *La berge d'une rivière*. Gustave Courbet, *Les bords de la mer à Palavas*.
Onder: Jacob Maris, *De Strandvisser (detail)*. Johan Barthold Jongkind, *La jetée en bois dans le port de Honfleur*.

realistische schilderwijze duidelijk wordt gemaakt. Getoond wordt hoe binnen de Franse landschapschilderkunst het kleurgebruik verandert, de toets losser wordt en er meer levendigheid in de schilderijen wordt gebracht. Schilders als Theodore Gudin, Eugène Isabey en Narcisse Diaz de la Pena blijken wegbereiders voor Georges Michel en Jules Dupré, die zich meer vrijheid veroorloven in de weergave van het landschap, zoals in de tentoonstelling is te zien. Essentieel daarbij is het 'en plein air'-schilderen: kunstenaars trekken naar buiten om te werken, hun gemoed open te stellen voor de bewegingen van de natuur en zich te laten inspireren door de veranderende atmosferische omstandigheden. Charles Daubigny, Camille Corot en Gustave Courbet tonen op de expositie de ruimte die zij als

landschapschilders hebben verworven en de directheid van hun palet. In Nederland zijn het de kunstenaars van de Haagse School die streven naar een meer realistische weergave van de werkelijkheid om hen heen. Ook voor hen geen geïdealiseerd beeld van de natuur, maar juist de weergave van het landschap zoals dat aan hen verschijnt. In Kasteel het Nijenhuis laten onder meer Anton Mauve, Hendrik Mesdag, Willem Roelofs en Johan Weissenbruch die oer-Hollandse taferelen zien van groene weiden met grazende koeien, onheilspellende lichten en krakende molens. Jacob Maris toont de zee met een strandvisser zo levensecht en tastbaar, dat je de meeuwen hoort krijsen en de zilte wind op je gezicht voelt. Het is het werk van Johan Barthold Jongkind dat op de tentoonstelling

de sleutel tot de veranderende artistieke ontwikkelingen binnen het Franse en Nederlandse landschap vormt. Zijn kunst – hij heeft een scherpe realiteitszin en hanteert een helder coloriet – wordt als baanbrekend beschouwd en paveit de weg voor het impressionisme. De jonge Hannema had in die antiekzaak niet voor niets zijn oog op een klein paneeltje van deze meester laten vallen.

Karin van Lieverloo
conservator Museum de Fundatie

Franse landschapschilders en meesters van de Haagse School, 12 september 2009 t/m 24 januari 2010, Museum de Fundatie, Kasteel het Nijenhuis, Heino/Wijhe

Met speciale dank

SUBSIDIËNTEN

provincie Overijssel

Zwolle

FOUNDERS

WAANDERS Zwolle uitgeverij drukkers boekverkopers

Rabobank

nysingh

advocaten-notarissen

MEDIAPARTNER

deStentor

BankGiro Loterij

In februari 2009 is Museum de Fundatie toegetreden tot de kring van beneficiënten van de BankGiro Loterij. Speciaal voor Herman Gordijn – Binnenstebuiten heeft de BankGiro Loterij een prijsvraag uitgeschreven. Als bezoeker van deze tentoonstelling maakt u kans om één van de twee door de BankGiro Loterij beschikbaar gestelde etsen van Herman Gordijn te winnen.

Herman Gordijn, *Geboorte*

BankGiroLoterij
CULTUUR MAAKT JE RIJKER

Algemene info

Museum de Fundatie is een uniek dubbelmuseum met locaties in Zwolle en Heino/Wijhe. Het omvat een omvangrijke collectie beeldende kunst die bijeen is gebracht door Dirk Hannema, voormalig directeur van het Rotterdamse Museum Boymans. Daarnaast beheert Museum de Fundatie de kunstcollectie van de Provincie Overijssel. Voor openingstijden, entreprijzen etc. kunt u terecht op www.museumdefundatie.nl

Vrienden

Vrienden van de Fundatie hebben gratis toegang tot Kasteel Het Nijenhuis en Paleis a/d Blijmarkt, ontvangen uitnodigingen voor tentoonstellingsopeningen en krijgen driemaal per jaar ons Bulletin thuisgestuurd. Met regelmaat organiseren wij bovendien speciale vriendenactiviteiten. Wilt U ook vriend van de Fundatie worden? Stuur een e-mail naar info@museumdefundatie.nl of bel ons op 0572-388188 ons op 0572-388188

Beeldverantwoording

Fotografie

Thijs Quispel (werken Herman Gordijn)
Afgebeeld bij artikel John Heartfield: Drie AIZ ontwerpen (*Mit seinen Phrasen will er die Welt vergasen, Kleiner Mann bittet um groBe Gaben, Das ist das Heil, das sie bringen!*)Foto Heartfield en Grosz op de 'Erste Internationale Dada-Messe'

Van de werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie zijn de publicatierechten geregeld met Pictoright te Amsterdam, © c/o Pictoright Amsterdam 2009

Museum de Fundatie heeft er naar gestreefd de rechten van de illustraties volgens wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot ons wenden.

Colofon

Het Bulletin is een uitgave van Museum de Fundatie. Het verschijnt drie keer per jaar en wordt gratis toegezonden aan Vrienden en relaties van het museum.

September 2009, jaargang 20, nr 3

Teksten

Ralph Keuning, Karin van Lieverloo. Het artikel over Herman Gordijn is gebaseerd op de bijdragen van Onno Blom en Feico Hoekstra in de catalogus die bij de tentoonstelling verschijnt.

Eindredactie

Koen Schuurhuis

Vormgeving

Atelier van GOG, Amsterdam

Druk

Waanders Drukkers, Zwolle

ISSN 1871-9015

© Hannema-de Stuers Fundatie, Heino/Wijhe